

ZYGMUNT ZIEMBIŃSKI

Redaktor naczelny 1991-1996

Przedstawienie postaci redaktora naczelnego „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” prof. Zygmunta Ziemińskiego nie jest zadaniem łatwym. Jego wyjątkowa osobowość, stosunek do pracy i sposób, w jaki układał swoje relacje z ludźmi, sprawia, że jego dokonania wymykają się wszelkim adekwatnym ujęciom. Mam jednak nadzieję, że w tym krótkim tekście uda mi się w jakiejś skromnej mierze przedstawić postać profesora Z. Ziemińskiego oraz jego dokonania jako redaktora naczelnego Ruchu.

Funkcję tę objął prof. Z. Ziemiński w 1991 r. – jak wiadomo – roku szczególnie doniosłym dla przeobrażeń ustrojowych Polski. Przeobrażenia te prof. Z. Ziemiński mocno przeżywał, nie będąc jednocześnie zaangażowany w spory polityczne. Starał się za to, by w kwartalniku znalazły swe odzwierciedlenie. Jak pisał w słowie od Redakcji w jednym z zeszytów Ruchu: „to co istotne dla opublikowanych artykułów, a związanych z funkcjonalnością i dysfunkcjonalnością prawa jest wskazanie, co jest przydatne, a co nieprzydatne w dążeniu do demokratycznego państwa prawnego realizującego zasady sprawiedliwości społecznej i zapewniającego w miarę dostatnie życie społeczeństwa”. Idei tej prof. Z. Ziemiński pozostał wierny do końca.

Związki prof. Z. Ziemińskiego z „Ruchem” mają długą historię. Debiutował prof. Ziemiński na łamach „Ruchu” już w 1961 (z. 2) artykułem: *Problemy logiczne definiowania prawa*. Następne artykuły pojawiały się co roku. I tak w zeszycie 3 za 1962 r. opublikował artykuł zatytułowany *Ogólne pojęcie znaku a problemy prawoznawstwa*, następnie *Próba empirycznego badania świadomości prawnej* (z. 3 za 1963r.). W 1964 r. opublikował dwa artykuły: *W sprawie elementarnego wykładu o wykładni* w zeszycie 3 oraz *Prawo rodzinne Polski Ludowej po dwudziestu latach* (z. 4, 1964). Po trzyletniej przerwie w profesor Z. Ziemiński zeszycie 2 za 1967 r. zamieścił artykuł pod tytułem: *Kilka uwag metodologicznych o koncepcjach źródeł prawa*, w 1969 r. zaś w zeszycie 4 artykuł: *Kompetencja i norma kompetencyjna*.

W 1970 r. po raz pierwszy w dziejach „Ruchu” opublikowany został artykuł recenzyjny napisany przez prof. Ziemińskiego wraz z jego współpracownikami: Leszkiem Nowakiem, Sławomirą Wronkowską i Maciejem Zielińskim, zatytułowany: *O zagadnieniach teorii prawa* (z. 4 za 1970 r.). W tym samym roku w zeszycie 4, ale już samodzielnie, prof. Z. Ziemiński opublikował artykuł: *Rola badań socjologiczno-prawnych dla teorii prawa i szczegółowych nauk prawnych*. Następny artykuł ukazał się w „Ruchu” po trzyletniej przerwie, tj. w 1973 r., w zeszycie 4 i nosił tytuł: *Prognozy co do zasadniczych kierunków rozwoju nauk prawnych w najbliższym dziesięcioleciu*. W roku następnym w zeszycie 2 za 1974 r. prof. Z. Ziemiński opublikował artykuł: *Zasady prawa*

w perspektywie teorii prawa oraz szczegółowych nauk prawnych. Następny artykuł prof. Ziemiński zamieścił w „Ruchu” w 1977 r., w zeszycie 2 pod tytułem: *Unormowania prawne a unormowania moralne w sferze prawa rodzinnego PRL*.

Po dziesięcioletniej przerwie – dopiero w 1987 r. – w zeszycie 3 prof. Ziemiński opublikował artykuł poświęcony prof. Cz. Znamierowskiemu zatytułowany: *Czesława Znamierowskiego koncepcje grupy i społeczności*, a w roku 1991 r. w zeszycie 1 wraz z prof. K. M. Pospieszalskim artykuł: *Konstytucja rocznicowa czy konstytucja wiekopomna* poświęcony aktualnym problemom ustrojowym Polski. W 1992 r. w zeszycie 4 ukazał się artykuł prof. Z. Ziemińskiego napisany wraz z Janem Stankowskim: *Pozycja społeczna nauki w Wielkopolsce*. W 1993 r., w zeszycie 3, prof. Ziemiński opublikował ważny artykuł zatytułowany: *Tworzenie a stanowienie i stosowanie prawa*, by w zeszycie 4 za 1994 r. powrócić do tematyki związanej z dorobkiem naukowym Cz. Znamierowskiego, pisząc artykuł: *Czesława Znamierowskiego wkład do rozwoju poznawczego Wydziału Prawa*. Artykułem *Teoria prawa a polityka i zasady legislacji* z 1994 r. zamieszczonym w zeszycie 4, prof. Z. Ziemiński zakończył aktywność publikacyjną w „Ruchu”. Oprócz tego prof. Z. Ziemiński był autorem 12 recenzji oraz nekrologu Kazimierza Ajdukiewicza.

Podjmując się funkcji redaktora naczelnego „Ruchu”, prof. Z. Ziemiński zdawał sobie sprawę, iż wyjątkowość „Ruchu” polega na łączeniu dwóch elementów: że jest jedynym czasopismem w Polsce zamieszczającym jednocześnie problematykę prawniczą, ekonomiczną i socjologiczną, oraz że jest pismem wielkopolskim, w którym problematyka wzajemnych stosunków między Polską a Niemcami, zagadnienia związane z szeroko pojmowanymi problemami samorządności zawsze stanowiły priorytet w polityce Redakcji. Jak pisał w słowie wstępnym tuż po objęciu stanowiska redaktora naczelnego: „Wysiłki Redakcji zmierzać będą w szczególności do pożądanego integracji trzech dyscyplin wymienionych w tytule naszego kwartalnika, a także – przy zachowaniu ogólnopolskiego charakteru pisma – do akcentowania problematyki regionu wielkopolskiego, leżącego, jak wiadomo, ‘na drodze do Europy’. Zachowując ogólnopolski charakter czasopisma, zdawał sobie zatem sprawę, że „Ruch” od swego powstania zgodnie z duchem i literą słów pierwszego redaktora naczelnego Ruchu prof. A. Peretiatkowicza związany jest z Polską Zachodnią.

Wyrazem tej troski jest imponująca ilość zeszytów monograficznych podejmujących najbardziej aktualne problemy kraju. I tak w okresie sprawowania przez prof. Z. Ziemińskiego funkcji redaktora naczelnego ukazały się następujące zeszyty monograficzne: „Problematyka samorządu terytorialnego” (z. 2, 1991), „Prawo Polskie a obce” (z. 4, 1991), „Region – Regionalizacja – Regionalizm” (z. 2, 1992), „Problemy Wielkopolski” (z. 4, 1992), „Co to jest prawo gospodarcze” (z. 1, 1993), „Pakt o przedsiębiorstwie – jakość życia” (z. 2, 1993), „Gmina – Miasto – Powiat” (z. 3, 1993), „Konkurencja – Marketing – Reklama” (z. 2, 1994), „Jubileusz 75-lecia poznańskiego wydziału prawa” (z. 3, 1994), „Polityka, legislacja a teoria prawa” (z. 4, 1994), „Funkcjonalność i dysfunkcjonalność prawa” (z. 1, 1995), „Założenia nowej konstytucji RP” (z. 2, 1995), „Problemy zabezpieczenia społecznego” (z. 4, 1995), „Jubileusz 75-lecia RPEiS” (z. 2, 1996).

Zwłaszcza jubileuszowy 2 numer „Ruchu” z 1996 r., opublikowany z okazji 75-lecia istnienia kwartalnika, był szczególnie troskliwie przygotowywany przez prof. Z. Ziemińskiego. Traktował ten zeszyt nie tylko jako zwieńczenie pracy w „Ruchu”, lecz także jako zwieńczenie całej pracy naukowej i dydaktycznej.

Jeszcze jednym charakterystycznym rysem działalności redakcyjnej prof. Z. Ziemińskiego było uczynienie z „Ruchu” płaszczyzny, na której mogliby zabierać głos przedstawiciele różnych dyscyplin, w sprawach szczególnie doniosłych społecznie czy ekonomicznie dla Polski okresu transformacji. Do takich z pewnością należy zeszyt poświęcony prawu gospodarczemu (z. 1, 1993) czy problemom zabezpieczenia społecznego (z. 4, 1995). Również zeszyt poświęcony funkcjonalności i dysfunkcjonalności prawa mieści się w tak pojmowanej idei redagowania „Ruchu”.

Te suche fakty niewiele mówią o pracy prof. Z. Ziemińskiego w Redakcji oraz jego stosunku do współpracowników i autorów. Miałem to szczęście osobiście współpracować z prof. Z. Ziemińskim już to jako autor tekstów przesłanych do publikacji w „Ruchu”, już to jako asystent w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa. I bez wątpienia praca w Redakcji „Ruchu” była Jego pasją. Bardzo poważnie traktował swe obowiązki recenzenckie i redaktorskie wobec autorów. Niemalże codziennie, z charakterystycznym ołówkiem w ręku, z okularami zsuniętymi na czubek nosa, wśród stosów artykułów cierpliwie przeprowadzał korektę przesyłanych artykułów. Nawet wtedy gdy zmożony śmiertelną chorobą, przebywał w szpitalu, sam recenzował nadsyłane do redakcji artykuły. Co więcej, wobec kłopotów finansowych, z jakimi nierzadko borykała się Redakcja, sam odbierał korespondencję, starał się o papier dla drukarni, organizował kolportaż „Ruchu”.

Gdyby zastanowić się głębiej nad fenomenem działalności prof. Z. Ziemińskiego w Redakcji, to przychodzi mi na myśl tylko jedna idea: ten szczególny stosunek prof. Z. Ziemińskiego do pracy w Redakcji, w tym zwłaszcza do autorów tekstów, wynikał z generalnej, niestety współcześnie zanikającej postawy, jaką wtedy przyjmował prof. Z. Ziemiński. Redagując „Ruch” kierował się bowiem Profesor myślą, że redagowanie jest nie tylko działalnością naukową, ale także – a może przede wszystkim – wywiązywaniem się z społecznej roli uczonego i nauczyciela.

Marek Smolak